

OP DE DREMPEL

ZE STONDEN OP DE DREMPEL VAN DE DOOD, MAAR GINGEN ER NOG NIET OVERHEEN. EEN JONGE VERSLAGGEEFSTER ONTMOET MENSEN DIE DE DOOD IN DE OGEN ZIEN.

TEKST: MARIJE RAVELLI

[We zijn geboren om te sterven]

'SORRY DAT IK TE LAAT BEN. Het licht was vandaag zo mooi, dus ik ben op pad gegaan om foto's te maken.' Zijn haar is warrig. Hij trekt op commando van de fotograaf zijn overhemd uit. 'Zwart is beter hè? Maar lijkt ik nu geen nicht? Ik wil niet gladjes overkomen...' Met zijn bruine verweerde kop is dat vrijwel onmogelijk.

Opgelucht dat de foto voorbij is, lacht hij het thema weg. Dood. Daar denkt hij zo min mogelijk over na. 'Het is een oninteressant thema. Óf je gaat naar de hemel, óf je bestaat niet meer. Wat kan ik er verder nog over zeggen?' Weer die grijns. 'Alsof ik er als oorlogsfotograaf eerder aan zou moeten geloven? Er zijn zoveel gevaarlijke beroepen. Volgens mij vallen er meer doden onder wegwerkers. Tja, die cameraman die onlangs is gesneuveld. Dat is natuurlijk heel triest. Maar de allerbesten, bijvoorbeeld James Nachtwey en Sebastiao Salgado, *are still going strong*. De mooiste foto maak je namelijk niet op het moment dat bij wijze van spreken de bom valt. Juist daarna, als mensen ontheemd door de straten lopen, op zoek naar hun huizen of wat daarvan over is. Dát is de foto. Daarom probeer ik de actualiteit te vermijden. Ik wil dingen vastleggen die de tand des tijds kunnen doorstaan. Het is moeilijk om uit te leggen hoe ik dat doe. Het werkt heel intuïtief. Soms doe ik maar wat en dan is het fantastisch en soms andersom.'

Hij wiebelt op zijn stoel, heeft moeite met oogcontact. 'Nu ik erover nadenk, is er nog een reden dat ik liever niet aan de frontlinie sta. Ik heb een kind van drie, een vriendin en een ex. Ik heb geen zin om me door een ongeschoolde neger door mijn kop te laten schieten. Klinkt dat politiek incorrect? Laat dat dan staan. Het is misschien mijn werk om het geweld vast te leggen, maar mijn leven is meer waard. Zeker nu mijn leven niet meer alleen van mij is.'

Maar hij zoekt het wel op. De randvoorwaarden en extremen van de existentie, zoals hij het noemt. Het begon al jong met een interesse voor hasjiesj rokend werkschuw tuig. 'Mijn drijfveer? Een fascinatie voor *man made disasters*; armoede, oorlog, geweld. Hoe kan het dat mensen zichzelf willen vernietigen? Er is geen enkele diersoort die dit ons nadoet. Dat is toch krankzinnig?'

Menukaarten zeilen richting de Maas. Een donker wolkenleger

FOTOGRAFIE: MENNO KOK, PAR 31

rukt op. 'Dat waait wel over', zegt hij en trekt zijn jas tot aan zijn oren. Terwijl het terras leegstroomt, windt hij zich op over 'een van de grootste intellectuele lichtgewichten van Nederland'. Hij heeft het over Joris Luyendijk. 'Schrijf dat maar op. Natuurlijk staan er soms honderd fotografen op een kluitje om die ene rel vast te leggen. En objectieve journalistiek is vrijwel onmogelijk. Maar dat betekent niet dat we ons vak moeten opgeven en dat we het vervolgens belachelijk moeten maken.'

Het gaat verder dan een fascinatie voor de extremen van de existentie. Natuurlijk ben ik ook deels uit idealisme dit vak ingerold. Ik was afgestudeerd antropoloog en filosoof en de oorlog brak uit in Joegoslavië. Ik wilde die jongens van mijn leeftijd helpen. Ik kan niet stilzitten, terwijl er aan de andere kant van de wereld iets gebeurt. Als ik heel realistisch ben, weet ik wel dat het nooit anders zal worden. Maar het moet getoond worden. En ik geloof wel dat het anders zou moeten. Soms bereik je iets. Bijvoorbeeld het artikel dat ik met schrijver Sebastian Junger voor de Vanity Fair over de diamanten maakte. Leonardo di Caprio en consorten hebben het opgepikt en nu weten zoveel mensen hoe vuil een diamant is.

De schemerzone tussen leven en dood? Het is heel simpel. Je leeft of je bent dood. Ik heb de dood wel in de ogen gekeken. Een keer met een auto-ongeluk. We vlogen met vier man in een Mercedes met 130 km per uur over de kop, over de vangrail. Niemand schreeuwde. We waren kalm. Eenmaal uitgegleden klommen we uit de auto. We waren allemaal blij en hadden alle vier de zelfde vorm van acceptatie. Dat is gewoon een biologische drug, ze noemen het dopamine. Precies die drug kreeg ik, toen ik in Sierra Leone door vier rebellen bijna door mijn kop werd geschoten. Ik heb daarna twee weken moeten onderduiken in de bush.'

Iedereen moet met de dood leven, maar Teun Voeten kan het niet. 'Misschien wel niemand. We proberen het allemaal heel hard zin te geven, sommigen proberen het heel hard te vergeten. Martin Heidegger zei zogenaamd diepzinnig: *wir sind zum sterben geboren*. Het is gewoon een banale waarheid. Iedereen gaat dood. Punt uit.'

TE UN VO E TEN (45)

OORLOGSFOTOGRAAF

[Een ding weet ik zeker; het is niet voor niets]

ZE LOOPT ER NIET MEE TE KOOP en wil haar verhaal ook niet per se vertellen. Ze doet het eigenlijk voor mij. Er zijn geen wraakgevoelens, want mensen maken fouten. Ook in het ziekenhuis. En los daarvan: misschien moest het wel zo zijn. Maar wat doet het met je, een verkeerde diagnose? Je bereidt je voor op de dood, terwijl je nog lang niet aan de beurt bent.

‘Ik heb de ziekte van Besnier-Boeck, een systeemziekte met onbekende oorzaak. Het zit met name in mijn longen, zoals meestal het geval is. Er zijn geen medicijnen voor bekend, alleen voor symptoombehandeling schrijft men soms prednison voor. Dus dat deed de arts. Ik ken de bijwerkingen van het medicijn. Daar had ik geen zin in. Dus vroeg ik om een *second opinion*. Ze vertelden me dat ik longkanker had en nog maar een paar maanden te leven. Rationeel bereidde ik me voor op de naderende dood. Maar emotioneel zat ik op een hele andere golflengte. Ik voelde niet dat ik dood ging. Toen ze me vertelden dat ze mij wilden opereren, weigerde ik dat. Ik wil niet dat ze in mijn lijf snijden. Als ik dood ga, dan graag op een rustige manier.’

Ze schenkt twee soorten kruidenthee uit felgekleurde thermoskannen. Haar huis is een gezellige bonte kleurenexplosie. Reiki-diploma's hangen aan de muur. Foto's van haar kinderen toen ze klein waren. En tal van andere meer en minder waardevolle pullen die ze in de loop der jaren verzameld heeft. Voorzichtig praat ze verder. ‘Ik vertrok naar een antroposofische kliniek in de bossen van Zeist. Ik kreeg daar alle aandacht en liefde die ik me kon wensen. Werd verwend met verzorgende baden, kreeg kunstzinnige therapie en bijenwas behandelingen en veel meer antroposofische behandelingen. Ik kwam helemaal tot rust. Iedereen was verbaasd dat ik opknapte. Dat was in strijd met alle statistieken en voorspellingen! Ik mocht naar huis en voelde me beter dan ooit. En op een dag kwam de dokter op bezoek met een nogal bizar verhaal: de longkankerdiagnose was voor iemand anders bestemd, die was verwisseld met mijn diagnose van Besnier-Boeck. De ander was gestorven, omdat ze de verkeerde behandeling had gekregen. Mijn emoties vlogen van vreugde naar ontzetting naar ongeloof. Ik heb de dood onterecht voor ogen gehad. Of toch niet, want iedereen moet er een keer aan geloven.’

FOTOGRAFIE: WOUTER VANDENBRINK, PAR 31

Beetje bij beetje had ze afscheid genomen van zoveel dagelijkse dingen. Ze zou immers sterven. ‘En opeens mocht ik weer meedoen! Mag ik weer de Oudedijk op, naar het schoolplein van de kinderen? Mag ik weer naar de supermarkt? Die gedachten waren soms wel beangstigend. Het opnieuw meedoen aan de samenleving kostte veel tijd. Maar hoe verschrikkelijk het ook klinkt, het is ook een hele mooie tijd geweest. Al vanaf het moment dat ik de prednison weigerde, koos ik voor mezelf. Ik begon eindelijk met het indelen van mijn eigen leven. Iets wat ik daarvoor niet altijd deed. Ik weet nu dat ik sterk genoeg ben. Maar sterk genoeg voor de dood? Nee, dat kan ik niet zeggen. Ik vind het wel gek dat niemand het erover heeft. Ik geloof heel sterk in reïncarnatie. Dat ik hier ben om me te ontwikkelen voor de mensheid. Ik voel ook dat ik vaker heb geleefd. Het is geen weten en toch een beetje wel. Een ding weet ik zeker; het is niet voor niets.’

LU DY PE N DERS (57)
OVERLEEFDE EEN VERKEERDE DIAGNOSE

[De eerste keer had ik nog maar een uur te leven]

‘IK WAS TWEE KEER BIJNA DOOD. De eerste keer had ik nog maar een uur te leven!’ Hij praat graag en makkelijk, soms schiet hij vol, maar het deert hem niet. Als ik telefonisch een afspraak probeer te maken, steekt hij meteen van wal. ‘Ik lag met een geperforeerde darm in het ziekenhuis. Die moest binnen een uur gefixt worden, anders was ik er geweest.’ En dat met een vet Iers accent. Wat een heerlijke man! Hij ratelt verder. ‘Mijn hele familie uit Ierland vloog over met Guinness en whisky. Toen ze arriveerden, moesten ze meteen in de *family room*. Nou, dan is het echt serieus! Maar zoals je ziet, hebben ze me goed opgelapt.’

We spreken af in het ziekenhuis. Hij maakt deze kille besmettelijke omgeving gezellig. Hij groet iedereen en laat ze lachen. ‘Je redt het hier alleen met een grote dosis humor. Dus dat is wat ik heb gedaan. Ik heb ze allemaal laten lachen. Ook het personeel. Ik kreeg bijvoorbeeld elke dag een prik. En omdat de verpleging het erg druk heeft, doen ze dat ook als je slaapt, zonder je wakker te maken! Dus op een dag toen ik de zuster aan hoorde komen, deed ik net alsof ik sliep. Ze pakte mijn hand en maakte de spuit klaar. En net toen ze naar me toekwam, blafte ik als een hond! Moewhahaha!’

Eamon Maher is een legende in het ziekenhuis. Kruispunt maakte een documentaire over het Sint Franciscus Gasthuis en ze waren erbij toen Eamon te horen kreeg, dat hij longkanker had. Dus ze hebben zijn ziekbed gevolgd. ‘Een op de drie mensen krijgt kanker, veel hè? Ik had longkanker. Alleen een operatie kon me redden, met een kans van vijftig procent dat ik wakker zou worden. Dat is zo’n verschrikkelijke gedachte. Ik werd wakker en toen begon het pas écht. Vier chemokuren, *that’s a real bitch*. Er waren momenten dat ik liever dood wilde, ik wilde niemand spreken en niemand zien. Veel vrienden konden er niet mee omgaan, ze kunnen de geur van de chemo niet aan. Alleen mijn echte, naaste vrienden keken daar doorheen en bleven toch trouw komen. In het ziekenhuis vond ik veel steun in de intensieve geestelijke verzorging en natuurlijk bij mijn ‘chemoclubkameraden’ Huib en Peter. Ik zoek ze nog regelmatig op, net als het verplegend personeel.’

FOTOGRAFIE: MENNO KOK, PAR 31

‘Of ik geloof? Natuurlijk, ik ben Iers én katholiek. Ik geloof dat er een God is en die mag je noemen zoals je wil. Iedereen mag ernaar bidden. Ik bid iedere dag en dat heb ik altijd gedaan. Maar er is véél meer: ik geloof – net als andere Ieren - in dwergen, elfjes, hobbits en in de spoken die komen als je sterft. Maar sterven, daarover praat hij liever niet. Waarom? *‘I love life!’* Ik hou van drinken. Ik hou van een voetbalwedstrijd. Ik hou van mijn vrouw en mijn kinderen. Ik hou van mensen. Want daar gaat het om. Contact maken. Daarom heb ik veel gereisd. Ik heb elk stadje in Ierland gezien. Heel Europa. En Singapore en Maleisië. Ik heb op verschillende plekken in Nederland gewoond. En reis regelmatig van kroeg naar kroeg in Rotterdam: de Twijfelaar, Dizzy, Berkhout. Ik hou van Rotterdam.

Dat ik nog leef is een wonder en heel onwerkelijk. Een vraag blijft maar door mijn hoofd spoken. Waarom heb ik geleefd? En waarom leef ik nog? Er zijn zoveel betere mensen. Is er een reden, moet ik hier nog iets doen? Ik vierde mijn thuiskomst met een ‘Fuck Cancer Party’. Het was een groot succes. Al mijn vrienden waren er. En dat zijn er veel! Van zwervers tot advocaten. We hebben de hele nacht gedronken en muziek gedraaid. Mijn favoriete nummer - *Sympathy for the Devil* - het hardst.’

Eenmaal thuis bekijk ik de documentaire die Kruispunt maakte over Eamon Maher. Zijn operatie wordt in beeld gebracht en op een gegeven moment draait de arts zich om en zegt met een stalen gezicht; dit is het moment waarop de meeste patiënten overlijden.

EA M ON MA HER (57)

ZIEKENHUISLEGENDE

